

عن ابی الحسن الثالث (ع) قال کان یقول ما اكلت طعاماً ابقى ولاهیج للداء من اللحم الیابس یعنی القدید (۱) یعنی حضرت عسکری (ع) فرماید گوشت خشک یا تاف دیده (قدید) درد را تحریک و مرض را بدرازا میکشاند. حضرت صادق (ع) فرماید که سه چیز است که خوردنی اند و بدن را لاغر میکنند و دو چیز است که بهمه چیز نفع میرساند و بهیچ چیز ضرر نمیرساند و دو چیز است که بهمه ضرر میرساند و بهیچ چیز نفع نمیرساند اما آنها یکی که خوردنی اند و لاغر میکنند گوشت خشک کرده و پنیر و شکوفه خرما اما آن دو چیز یکی که بهمه جهت نفع میرساند آب نیم گرم و انار اما آندو چیز که بهمه جهت ضرر میرساند گوشت خشک کرده یا پنیر (۲) بعلاوه هضم این نوع غذاها دشوار است زیرا اولاً در اثر حرارت آب آنها تبخیر شده ثانیاً در روش نمک زدن مقداری از آلبومین آنها از بین رفته بنا بر این برای هضم آنها معده باید بیشتر از حال طبیعی کار کند و در نتیجه در عمل آن سستی عارض شده شخص مستعد بابتلای سرطان معده میگردد.

وقف کتابخانه مدرسه فاضله قم

عن ابی الحسن (ع) انه کان یقول . القدید لحم سوء و انه یسترخی فی المعده و یهیج کل داء و لایشع من شیتی بل یضره (۳) یعنی گوشت قومه مضر بوده معده را سست کرده انسان را مستعد بابتلای بیماریها مینماید و نیز در اثر استعمال کنسرو (A) های فاسد و بد بو مسمومیت هائی مانند بتولسم (B) عارض میشود که باعث تلفات زیاد میگردد (۶۰٪) پیشوایان اسلام در هزار و سیصد و کسری سال قبل بشر را از این نوع مسمومیت های غذایی خبر داده اند چنانکه حضرت صادق (ع) فرماید: (۴) ثلثة یهد من البدن و ربما قتلن اکل القدید الغاب و دخول الحمام علی البطنه الخ . یعنی سه چیز است که بدن را خراب میکند و بسا باشد که شخص را میکشد خوردن قدید بدبو الخ (۵) علاوه بر مسمومیت فوق الذکر در گوشت های

A - Conserve B - Botulisme

(۱) - (باب ۲۳ صفحه ۲۸۹ و سائل)

(۲) - (صفحه ۲۷ حلیة المتقین)

(۳) - (باب ۲۳ صفحه ۲۸۹ و سائل)

(۴) - (حلیة المتقین صفحه ۲۷)

(۶۵)

کندیده سمی تولید می‌کردد بنام پتوما این سم دارای خواص شبیه باترین بوده و متسع کننده حده می‌باشد و دارای ازت قلیایی است و نیز عمل آن شبیه را آکسیون فعل و انفعالات الکلومیدها می‌باشد.

۲ = نوشابه های الکلی

با آنکه تنی چند از پزشکان را عقیده بر آنست که الکل ارزش غذایی ندارد میتوان گفت آزمایشهای دانشمندان فیزیولوژیست و مطالعات فراوانی که در آزمایشگاه بویژه روی جانوران بعمل آمده است معلوم گردیده که الکل زهری است جانکزای و سمی است بیهوش کننده و خواب آور (کلود برنارد). سودیکه از آن متوقعیم در حقیقت خیال است بطوریکه امروز بعضی از پزشکان امریکایی الکل را بهیچ عنوان در درمان بیماران خویش بکار نمیبرند بقول معروف (عطایش را بلقایش میبخشند). الکل بیشتر برای بیماریهای خطرناکی همانند سل شش آماده میسازد و تن را زهر آکین میکند.

آیاتی از قرآن که حرمت نوشابه های الکلی را تأکید مینماید یکجا نازل نشده بلکه اندک اندک رسول اکرم نوشیدن شراب را بر پیروان خویش حرام داشته و آنان را از شرابخواری منع فرموده است.

سوره بقره آیه ۲۱۶ حاکی است: « یسئلونک عن الخمر و المیسر قل - فیهما اثم کبیر و منافع للناس و اثمهما اکبر من نفعهما .

یعنی درباره شراب و قمار از تو سؤال خواهند کرد بایشان بگو که آن دو گناهی است عظیم و اگر فایده دار باشد ضرر آن بیش از آن فایده است.

در اینجا خداوند با بیان اعتراف بمنافع اندکی که شراب در بردارد چون زیان آن بر سود آن میچربد یعنی اگر از روش پزشکی از نوشیدن آن خود داری نشود سراپا ضرر خواهد بود از این نفع قلیل چشم پوشیده تا ابناء بشر از زیان عظیم آن ایمن باشند و این کار مقرون بصره است که مرد عاقل بامید نفعی اندک خود را بخطر بزرگ نیفکند.

چون مردم عامی نمیتوانند راه را از چاه تمیز دهند نیکوتر آنستکه نوشابه‌های الکلی بکلی حرام گردد.

مجدداً در مورد تحریم آن در سوره مائده آیه ۹۳ میفرماید: یا ایها اللذین آمنوا انما الخمر والمیسر... رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه لعلکم تفلحون یعنی ای گروهندگان بدانید که شراب و قمار و بتان و قمار با تیر زشت و کار شیطانی است پس از آن اجتناب کنید تا رستگار شوید.

اگر بخواهیم این دو کلام آسمانی را از نظر پزشکی تفسیر کنیم و در حقیقت طب قرآنی و بهداشت اسلامی را بنکاریم باید آنچه را که از زیانهای الکلی بر ما روشن است یکایک بیان کنیم.

زیانهای نوشابه‌های الکلی را میتوان بزبانهای بهداشتی و زیانهای اجتماعی و پیش‌گیری از زیانهای الکلی تقسیم نمود.

اول = زیانهای بهداشتی

الکل در دستگاہ گوارش و دستگاہ گردش خون و دستگاہ پی‌های محیطی و مرکزی و دستگاہ پیشاب یادگارهای شومی از خویش بجای میگذارد ولی چون از موضوع بحث ما خارج است از ذکر آنها خودداری میکنیم.

دوم = زیانهای اجتماعی

زیانهای اجتماعی نوشابه‌های الکلی نه چندانست که بوصف آید: مستی و عواقب آن - جنون خمیری - اثرات الکلی در نسل قسمت‌هایست که مورد بحث قرار خواهد گرفت.

۱ - مستی و عواقب الکلی چون نوشیده شد بتدریج وارد خون شده و اثرات در مغز هویدا می‌گردد مثلی است معروف که چون پامین رفت بسر صعود میکند نشاط و فرحی را که معتادین بدان قائلند همان فلیج عمل توقفی دماغ است یعنی کارهای شخص از اختیار قوه عاقله خارج و اعمال او چون حرکات دیوانگان است.

کلیه نیروهای روحی شخص مست دستخوش اختلال قرار گرفته قضایا بر خلاف واقع در نظر او جلوه کرده بقول سنائی:

«چه خوری چیزی کز خوردن آن چیز تورا

نی چنان سرو نمساید بنظر سرو چونی
 گاه اشخاص بیگانه را چنان بهم نزدیک نموده که با خوردن پیاله می رازهای درون را افشا کرده و بسا شود که از این راه جان عده می بخطر افتد از اینرو است که می گویند حرف راست را باید از مست شنید و گاه اتفاق افتد که خوردن پیاله می چنان روشن کننده آتش فساد و غوغا شود که پدر را با پسر و برادر را با برادر بچنگ و دعوا کشاند.

سورة مائده آیه ۹۳ حاکی است: *الما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوة و البغضاء فی الخمر و المیسر و یصدکم عن ذکر الله و عن الصلوة فهل انتم متتهون .*

یعنی میخواهد شیطان مگر آنکه دشمنی و کینه بیاندازد میان شما در شرب شراب و قمار باختن و شمارا از یاد خدا و نماز باز دارد پس آیا دوری میکنید؟ سورة والصفات آیه ۴۵ در تعریف بهشت حاکی است.

بیضاء لذة للشاربین لافیهما غول و لاهم عنها ینزفون

یعنی: خمیری سفید خوش مزه آشامند کافرا، نیست در آن فساد و نه ایشان مست شوند که عقل را زایل کند.

آدم مست چون هیچکارش از روی عقل انجام نمیگیرد از نظر پزشکی کاملاً بجاست او را بادبوانه تالی هم دانسته و میفرماید:

*لا یصح طلاق المجنون و لا السكران و لا من زال عقله باغماء او شرب مرقد
 لعدم القصد (۱) یعنی طلاق دادن دیوانه و مست و «بیپوش» مبتلایان بصرع و غیره صحیح نیست بواسطه عدم قصد.*

(۱) - (شرایع کتاب طلاق صفحه ۱۷۹)

(۲) - مسمومیت بالاجسام آلیه الكل (طب قانونی) نگارش آقای دکتر ادیب صفحه ۳۵